

BRONIUS GRUŠAS

(1932–2013)

Dailininkas Bronius Grušas. Danutės Mukienės nuotrauka. 2007 m.

Šių metų lapkričio mėnesį žemaičius apskriejo liūdna žinia – eidamas 82-uosius metus 2013 m. lapkričio 16 d. mirė aktyvus Vilniaus žemaičių kultūros draugijos narys, daugelio kultūrinių iniciatyvų sumanytojas ir įgyvendintojas, nusipelnęs meno veikėjas, Skuodo rajono garbės pilietis, didelis Ylakių krašto mokslievių globėjas ir talentų ugdytojas Bronius Grušas.

2013 m. lapkričio 22 d. savaitraštyje „Literatūra ir menas“ išspausdintame Lietuvos dailininkų sąjungos pranešime apie B. Grušo mirtį rašoma, kad dailininkas B. Grušas „paliko mums savitai sukurtą ištisą pasaulį: didelės apimties monumentaliosios dailės darbus viešose erdvėse, originalius tapybos kūrinius, piešinius. [...]

Rūpestingas, atviro ir šilto būdo menininkas daugelį metų vadovavo vaikų kūrybinėms dailės stovykloms gimtuosiuose Ylakiuose. Jo energijos ir dėmesio pakako ir nuteistiesiems pataisos namuose, kad, pasak dailininko, „atlikę bausmę, grįžtų į visuomenę kurti ir dirbti, o ne griauti“.

Iš pradžių kūręs švino, graviruoto, skaldyto stiklo vitražus, vėliau Bronius Grušas pirmenybę teikė tapybai, kuri išsiskiria unikalumu, autorine technika – stiklo plastika. „Spalvų žaismas ir forma, paveikta tam tikrų reagentų, sustingsta ir akimirksnis virsta amžinybe. Naujoji tapybos technika suteikė galimybę išsiveržti iš daiktinio pasaulio formų, išvesdama kūrėją į grynos fantazijos sritį“, – yra komentavęs savo atradimą menininkas.

Kultūrologas Gytis Vaitkūnas yra rašęs, kad „menininko šneka skleidžiasi kaip originali pasaulio vizija, kas iš principo tolygu sa-

vito nepakartojamo pasaulio sutvėrimui. [...] Bronius Grušas yra tapytojas. Ir visada buvo tapytojas. Orientacijų kitimas įvairiais kūrybinės biografijos laikotarpiais – tai paprasčiausiai tapybos diapazono plėtojimas, pradedant monumentalioja sritimi – vitražu, vėliau apimant grynosios, t. y. molbertinės tapybos sritį.

Esminis dalykas visais atvejais – tai B. Grušo, būtent kaip tapytojo, evoliucija, jam tampant vis platesnio diapazono ir vis labiau subrendusiu tapytoju, ar, paprasčiau sakant, vis labiau ir labiau tapytoju“.

Bronius Grušas gimė 1932 m. rugpjūčio 20 d. Gailiškių kaime (Skuodo rajonas). 1957–1963 m. studijavo Lietuvos valstybiniame dailės institute (dabar – Vilniaus dailės akademija). Čia įsigijo vitražisto specialybę. 1963 m. jo diplominis darbas buvo graviruoto stiklo vitražas Vilniaus statybininkų rūmams. 1970–1973 m. dėstė estetiką ir filosofiją, 1973–1991 m. dirbo LTSR Ministrų Tarybos Kultūros skyriaus referentu. 1967 m. tapo Lietuvos dailininkų sąjungos nariu. 1997 m. pradėjo vadovauti Lietuvos ir užsienio šalių draugijų asociacijai.

Tarp jo žymiausių darbų yra:

- * 1966 m. sukurtas skaldyto stiklo vitražas (25 m²) „K. Lyščinskis“, skirtas buvusiam Lietuvos religijos ir ateizmo muziejui;

- * švino vitražas „Mūzos“ (45 m², 1968 m.) Kauno profsąjungų rūmams;

- * švino vitražas „Kelias į kosmosą“, 1971 m. sukurtas Vilniaus ryšinininkų kultūros rūmams;

- * švino vitražas „Homo“ (1974 m.) Vilniaus radijo transliacijos stočiai;

- * dekoratyvinis skaldyto stiklo vitražas (1982 m.) Tiumenės vaistinei (Rusija).

B. Grušas yra dalyvavęs daugelyje grupinių dailininkų kūrybos parodų Lietuvoje ir užsienyje, surengęs apie 20 autoriinių parodų. Svarbiausios iš jų: 1976 m. – tapybos ir stiklo plastiko darbų paroda (Vilnius, Skuodas); 1978 m. – stiklo plastiko darbų paroda (Šiauliai, Tauragė); 1979 m. – stiklo plastiko darbų paroda (Meno darbuotojų rūmai, Vilnius); 1980 m. – stiklo plastiko darbų paroda (Mažeikiai); 1983 m. – tapybos ir stiklo plastiko darbų paroda (Litexpo rūmai, Vilnius); 1986 m. – stiklo plastiko darbų paroda (M. Mažvydo biblioteka, Vilnius); 1988 m. – tapybos ir stiklo plastiko darbų paroda (Kryvoj Rog, Ukraina); 1989 m. – stiklo plastiko darbų paroda (Halmštatas, Švedija); 1991 m. – stiklo plastiko darbų paroda (Kazanė, Rusija); 1991–1992 m. – keliaujanti tapybos ir stiklo plastiko darbų paroda laive „Šota Rustaveli“; 1994 m. – tapybos ir stiklo plastiko darbų paroda (Kotbusas, Vokietija); 1997 m. – stiklo plastiko darbų paroda (Universiteto gydymo centras, Vilnius); 2002 m. – tapybos ir stiklo plastiko darbų parodos (Vilniaus televizijos bokšto kavinėje „Paukščių takas“, Vilniaus miesto vyriausiojo komisarariato viešosios policijos Patrulinės tarnybos rinktinės patalpose, Labanoro parko informacijos centre, galerijoje „Arka“); 2003 m. – tapybos ir stiklo plastiko darbų paroda (Kazimiero Pulaskio memorialinis muziejus, Lenkija); 2004 m. – tapybos ir stiklo plastiko darbų paroda (Alytus, Skuodas, Rietavas); 2005 m. – tapybos ir stiklo plastiko darbų paroda (Žemaičių dailės muziejus, Plungė). 2007–2009 m. retrospektyvinė B. Grušo tapybos darbų buvo eksponuojama ir žurnalo „Žemaičių žemė“ redakcijoje.

Ir dar... Lietuvos dailininkų sąjunga skelbia, kad „Dailininkas buvo ir puikus šeimos žmogus: su žmona Tamara užaugino du sūnus, kurių vyresnysis Marius yra skulptorius, o jaunesnysis Julius – inžinierius. Džiaugėsi būriu anūkų“.